

Sbohem, soudružko...

Jana Chatters

aneb Louky rozkvétají i na podzim

Jana Chatters

SBOHEM, SOUDRUŽKO...

aneb Louky rozkvétají i na podzim

Tribun EU
2013

Jana Chatters

Sbohem, soudružko... aneb Louky rozkvétají i na podzim

© Jana Chatters, 2008

Photography © Jana Chatters

Obsah

GENESIS.....	9
JAK SE VÍTÁ PO ANGLICKU.....	19
ŠEVČE, DRŽ SE SVÉHO KOPYTA!	31
BODRÝ ČECH A ANGLO-SAXONSKÉ HRADBY.....	42
COURTESY	60
NÁVRAT Z DOBROVOLNÉ EMIGRACE	71
NEBE, PEKLO, RÁJ	79
ZÁVĚR.....	117

Motto:

Život je jako hra. Nezáleží na tom, jak dlouho trvalo představení, ale jak dobře se zahrálo.

Seneca

Mému manželovi R. Johnovi
za jeho příkladnou pomoc a oporu

Mimořádné poděkování celé mé rodině a přátelům v naší vlasti, kteří
mne morálně posilovali v tomto obtížném období mého života

Vážený čtenáři,

tato knížka není soubor povídek, ani tendenční novela, ani román. Jedná se pouze o souhrn osobních zápisků vymezeného úseku mého života v raném období penzijního věku.

Vyrovnat se s náhlým politicko-hospodářským převratem, s rozkolísanou mentalitou lidí 90tých let nebylo snadné. Pro věkovou kategorii téměř na prahu stáří, ve které jsem byla já, byl tento dějinný zlom těžkou životní zkouškou.

Mám skrytý pocit, že jsem problémy těchto náročných let zvládla. Mým záměrem je projevit vděk mým bližním a všem, kteří měli a mají k mému způsobu života pozitivní vztah.

Popis událostí a jejich posloupnost je skutečná. Změněny jsou pouze názvy některých míst a jména osob.

Autor

Je srpen roku 2002, mimořádně teplý, na Anglii téměř nesnesitelně horký. Pospíchám k městskému nádraží téměř liduprázdnou ulicí. Je poledne, rozpálená dlažba, letní šaty mne hřejí jako kožich, a když si sedám do vlakového kupé, je mi ještě tepleji.

Soudní síň je příjemně chladná, ale atmosféra ne, alespoň pro mne. Pro koho je asi potěšením sedět v těchto zdech? Vcházíme do soudní síně číslo dva. Obžalovaný a já. Na čelní stěně je znak anglické justice s latinským nápisem: DIEU ET MON DROIT. Pod ním sedí několik moudrých mužů a jedna žena, klidné, ale chladné tváře.

Jeden muž v černém taláru se zvedl a podle tradice se mne otázal, zda jsem věřící. Poté mi podal hubenou rukou malou tučnou Bibli Svatou a byla jsem vyzvána k přísaze. „Přísahám Všemohoucímu Bohu, že všechny skutečnosti, které vyslovím před tímto soudem, budou pravdivé...“

Byl to jen zlomek minuty, kdy jsem si na tomto místě uvědomila velkou změnu v mém životě za posledních několik let. Sotva znatelně jsem si vzdychla a v duchu mi proběhlo hlavou, „kam jsem se to také dostala !?“

Ale tak to už bývá a vlastně i je. Jak jsem kdysi četla v jedné moudré knize. „Každý z nás je svým vlastním spisovatelem a píše si svůj osud sám.“

Motto:

„Nejkrásnější je, že pravá budoucnost nepřichází najednou, ale postupně den po dni.“

Abraham Lincoln

GENESIS

To byl pocit! Dnes poprvé mne můj šéf neoslovil: „Soudružko sekretářko“. Doslova pohlazení po duši. Měla jsem dojem, že padám do jiného světa nebo že jsem někdo jiný. Obrazně řečeno, znělo to jako oslovení z Červené knihovny, „paní sekretářko“! Cítila jsem sebedůvěru i nutnost obléknout si jiné šaty, lepší boty, Trabanta vyměnit za Peugota či Opela. Trochu přeháním a idealizuji, ale znělo to neobvykle a vznešeněji, ale nebylo to tak docela překvapení.

Byl říjen 1989. Starší a střední generace ví, o co šlo, a ti mladí to znají z vyprávění, filmů, knih, a jsou to pro ně dějiny. Takže jsem byla paní sekretářka, ale žel jen několik následujících měsíců. Mamutí i nemamutí podniky se rušily.

Rudí ředitelé, vedoucí pracovníci a ostatní hbití lidé poctivě likvidovali veškerou agendu. Starali se zodpovědně za řádné ukončení hospodářské činnosti a hlavně o finanční uzávěrku, aby nepřišlo nic nazmar. Je to vidět vlastně dodnes.

Nevím, kam bych se zařadila v tomto předrevolučním chaosu. Určitě ne mezi ředitele, nebo podobné pracovníky.

Možná že jsem patřila mezi ty hbité lidi, ale v jiném slova smyslu. Neměla jsem možnost ekonomického a finančního úklidu, ale angažovala jsem se v jiném slova smyslu. Hbitě jsem vyklízela kancelář, zametala, myla a archivovala, co mi bylo poručeno. Chodbou se sem tam mihnul některý z náměstků či jiný vedoucí, kteří vypadali velmi činorodě, i když pouze ve vlastním zájmu, ale nezapomněli zahlaholit: „Dobré ranko, paní sekretářko!“ Poslední dny uzavírání našeho podniku jsem zaslechla několikrát poněkud ironicky, ale vesele: „Sbohem, soudružko“!

Následovně jsem zahájila boj pod heslem: „Jak přežít a dál žít.“ Příznám se, že se mne trochu zmocňovala panika při myšlence, že v podobné situaci jsou tisíce a tisíce lidí. Navíc jsem žila sama, odkázána na moje dvě ruce. Mé dvě dcery, vdané, ponořené do svých vlastních starostí, jsem nemohla a také nechtěla obtěžovat a škemrat o pomoc v mém problému. Snažila jsem se všemi směry získat

alespoň malou vedlejší práci, než se objeví pro mne adekvátní zařazení.

Byly to barvitě dny, plné politického chaosu, únavy, práce, aktivit, ale nemohu říci, že byly pesimistické. Vívala jsem možnost uklízet dělnické ubikace, či čistit okna v kancelářích, zvyšovala tempo, abych stihla demonstraci a mohla křičet: „Už je to tady“ nebo „Havel na Hrad“ a večer opět do jazykové školy na angličtinu. Ta poslední aktivita, to bylo jakési obrození či odměna pro mou duši. Motiv jsem měla jako spousty Čechů a Slováků, připravovat se, svoboda se blíží, vyrazíme do světa jako Honza z pohádky. Navíc tu byl můj sen, vidět brzy mou dceru, téměř čerstvou emigrantku za Železnou oponou a neztratit se tam.

Byl prosinec 1989. Zvláštní předvánoční atmosféra. Mnoho slz, pláče, odhalené zrady, ale i kladných prožitků a úsměvů. Život se točil doslova závratnou rychlostí a já s ním. Po prvních chaotických Vánocích ve svobodné vlasti jsem se dozvěděla, že mohu jít předčasně do důchodu.

To je tedy bomba! Já a důchodkyně !? Připadalo mi to nedávno, kdy jsem s mými dětmi dělala úkoly, spíchala vlastnoručně šaty do jejich tanečních. Zápolila jsem s dcerkami o oblečení a závodily jsme, kdo dříve vstane, ten si oblékne to nové tričko, či džíny, a najednou tohle!

Trochu jsem se zapotácela a zachvěla, ale opravdu jen krátce. Možná den, možná dva. Otřepala jsem se a začala psát svou vlastní „Verneovku“. Ne doslova, ale stále se mi honily hlavou nesmyslné myšlenky, optimistické i bláznivé nápady, které nyní mohu realizovat.

Důsledek byl bezradnost, co s tou mojí trojí svobodou udělám. Myslím tím svobodu osobní, politickou a pracovní. Nikomu jsem mé pensionování nevěšela tzv. na nos, přijímala samolibě poklony, jak pořád dobře vypadám, i když už jsem babča prvního vnučete. Vlnila jsem se, jak jsem uměla, houpala v bocích i jinde, pokud mě ovšem nebolela záda či žlučník.

Pod heslem *Jak přežít* jsem byla pasována na hygienického asistenta, jinak uklízečku, a s heslem *Dál žít* jsem se pustila do anglického švitoření. Vysílala jsem stále *‘tam nahoru’* jen pozitivní myšlenky a prosby, ať se mé bláznivé plány splní, ať se mohu nakouknout tam za bývalou Železnou oponou.

„Asi jsi to holka přepískla a máš o sobě vysoké mínění,“ myslela jsem si v duchu, když jsem měla ruce ponořené v páchnoucí špinavé vodě a domývala dělnické ubikace. Odtud unavená, rovnou do jazykovky, kde jsem byla z celé třídy nejstarší, nejhlupejší, ale pilná. Vzpomněla jsem si na známé a opelichané rčení, „*Největším nebezpečím na pracovišti je pilný blbec!*“ Na svou obranu jsem si ale řekla, že se vlastně nikam necpu, nikoho neohrožuji, neshazuji ze sedla a svou ostudu si nosím s sebou.

Přišlo jaro 1990. Bylo to jedno z nejkrásnějších jar mého života. Prosba *‘tam nahoru’* nebyla marná. Mé dva směry se začaly rýsovat. Neuvěřitelné! Našla jsem si trvalou práci, sice ne příliš výnosnou, ale byla. Skromný inserát v městských novinách, telefon, pohovor, a tak se mi naskytla možnost po dvacetileté pauze využít jedné z mých dvou kvalifikací. Nebudu učitelka, ale zkusím roli vychovatelky ve studentském domově. *Už jsem nebyla ideologický zrádce, nebyla jsem už pomýlená, nebyla jsem černá skvrna bez internacionální jiskry!* Tyto tituly, které jsem kdysi dostala na OV KSČ se ztratily či rozplynuly. Jaký krásný pocit, když člověk už není pomýlen!!!

Měla jsem trochu trému, ale těšila jsem se upřímně na mou bývalou profesi. Oživím si staré vědomosti, hlavně trochu psychologie, a nasaji mladého ducha z mých nastávajících svěřenců.

Bylo ale teprve jaro a mé pedagogické obrození začne až v září. Více než čtvrt roku lelkovat nebo utírat prach, nakupovat a jednou v týdnu angličtina. Tak trochu málo a monotónní. Vrhla jsem se tedy s větším entusiasmem na zahradničení a chalupaření v Českém středohoří.

To byl vždy *Boží kout*, kam jsem se uchýlovala, ale i klela, jaké to břemeno mi zůstalo z mého manželství. Rozporuplné, ale teď jsem ještě více oceňovala tento kousek mého *zeleného majetku*. Relaxování fyzickou prací, měla jsem před sebou nějaký cíl a navíc jsem spřádala plány na vzdálenější budoucnost. Pečlivěji jsem udržovala chaloupku s novým theamickým záměrem.

V nejbližší době se sem uchýlím a jako typická pensistka tu strávím většinu roku. Soustředím kolem sebe další sobě rovné dámy. Budeme sbírat byliny, rokovat o jejich zázračné moci, pěstovat nezvyklé druhy zeleniny, žvýkat zrníčka, ráno běhat boso v rose,

stříkat se studenou vodou z hadice, cvičit jógu a Tibeťany a meditovat. To byl můj styl, a tak jsem se rozhodla založit správný *samo-rostlý babinec*.

Připravila jsem si nové urbanistické řešení zahrady a nákup různých semen a sazenic. Hromadila příručky na cvičení v souladu s lunou, a tak se moje strategie pomalu rýsovala.

„A to budete cvičit voblečený?“ otázal se mne soused chalupář, který se někdy stavil na kus řeči.

Zabloudil zřídka na mou zahradu, jelikož jeho rozměry, pivní léčba a nedostatečný entusiasmus mu to nedovolovaly. Také pro břicho neviděl dobře na cestu, byl zpocení třináct měsíců v roce, a přesto nevyšel z domu bez klobouku, na kterém byla znatelná pohnutá minulost. Měl jej přilepený na zbytku bílých vlasů téměř příkrývající jeho úzká očička.

„Počítám, že budeme oblečené,“ odpověděla jsem klidně.

„A co tohle naklonění nebo skloňování...?“ Pokračoval funivě a civěl do mých papírů rozložených na zahradním stolku.

„To k tomu nepatří, to je gramatika.“ Moje strohost jej brzy vypudila.

Tento banální zážitek, v počtu již několikátý, byl něco jako poslední kapka mojí trpělivosti. Začala jsem mít podvědomé obavy, abych se v tom mém venkovském ráji později nepodobala mému sousedovi. Alespoň mám o čem přemýšlet, utěšovala jsem se.

Pozdě odpoledne jsem se vydala na cestu domů. Měla jsem ráda svou vyšlapanou cestu lesnatým kaňonem. Byla romantická, ale ne zrovna pohodlná, hlavně po dešti. Byla lemována horským potokem, zpestřena vyčnívajícími kameny i poraženými stromy. Měla své osobité kouzlo. Svobodně jsem si mohla meditovat, sem tam odložit vždy přetížený batoh a během chůze si opakovat anglická slovíčka z taháku, který mi vyčuhoval skoro z každé kapsy.

Toto předjarní pozdní odpoledne bylo slunečné, ale chladné. Směsice bláta a starého listí mi stěžovala chůzi. Za půl hodiny mi jede autobus a přede mnou pěkný kus cesty. „Přestanu se slovíčkama a raději přidám,“ poručila jsem si. Několik rychlejších kroků, skákající náklad na zádech, unavené nohy a jsem na zemi! Nesnesitelná bolest v kotníku, obsah mého batohu se porůznu rozkutálel k potoku a já odpočívala v blátě ve stmívajícím se lese.

Nikdy jsem tak netoužila vidět človíčka jako nyní. Neschopna se hnout, uvažovala jsem, co mohu pro sebe udělat. Oplakávat moje